

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

Protokolant: Diana Puczkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 07 maja 2021 r. w Warszawie

sprawy P. B.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek odwołania P. B.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

z dnia 27 marca 2018 r. znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ponownie ustala wysokość emerytury P. B. od dnia 1 marca 2018 r. z pominięciem art. 14, 15c w zw. z art. 32 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w brzmieniu nadanym ustawą z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.);

2. zasądza od Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. na rzecz odwołującego się P. B. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

P. B. w dniu 2 maja 2018 r. złożył odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 marca 2018 r., nr: (...), której zarzucił naruszenie przepisów:

- art. 2 Konstytucji RP poprzez nieuzasadnione i arbitralne obniżenie wysokości jego świadczenia emerytalnego polegające na naruszeniu zasady praworządności, sprawiedliwości społecznej i ochrony praw nabytych oraz rażącym naruszeniu zasady zaufania obywatela do państwa i tworzonego prawa, a także niedziałania prawa wstecz;

- art. 30 i art. 47 Konstytucji RP w związku z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na naruszeniu godności, prawa do dobrego imienia i ochrony czci, prywatności i poszanowania życia rodzinnego poprzez zbiorowe i arbitralne przypisanie mu winy za działania naruszające prawa

człowieka w okresie PRL poprzez przyjęcie, że służba w okresie przed 31 lipca 1990 r. stanowiła „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, której w żaden sposób nie podejmował;

- art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez arbitralne obniżenie świadczenia emerytalnego skutkującym nieproporcjonalnym i nieuzasadnionym naruszeniem jego prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, co stanowi nieproporcjonalną ingerencję w jego mienie;

- art. 18 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez nadużycie przez państwa legitymowanego celu jako uzasadnienia ograniczenia prawa do poszanowania jego mienia poprzez wprowadzenie kolejnego ustawowego mechanizmu obniżenia emerytur i rent funkcjonariuszy sprzecznego z zasadą rzetelnej legislacji i proporcjonalności, którego rzeczywistym celem nie jest zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL z zastosowaniem zasady sprawiedliwości społecznej, ale stworzenie nieproporcjonalnego mechanizmu obniżania świadczeń emerytalno-rentowych uzyskanych godziwie w celu ekonomiczno-gospodarczej represji;

- art. 32 i art. 64 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP i art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez dyskryminujące obniżenie świadczenia emerytalnego w związku ze służbą po 1990 r. i niczym nieuzasadnione zróżnicowanie jego sytuacji w stosunku do osób, które nie pełniły służby w PRL, co rażąco narusza zasadę równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji przy realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego i poszanowania mienia;

- art. 42 ust. 3 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 10 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP polegających na naruszeniu zasady domniemania niewinności poprzez uznanie, że każdy funkcjonariusz będący w służbie przed dniem 31 lipca 1990 r. jest winny działań zasługujących na penalizację i zastosowaniu wobec niego represji polegającej na obniżeniu świadczenia emerytalnego bez wykazania winy indywidualnej, przez co władzę ustawodawczą zastąpiono władzę sadowniczą;

- art. 64 w związku z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 Konstytucji RP oraz naruszenie art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez arbitralne naruszenie praw majątkowych i prawa do poszanowania jego mienia, które podlegają równej ochronie, na skutek nieproporcjonalnego naruszenia jego prawa do zabezpieczenia społecznego i nieproporcjonalnej ingerencji w prawo do poszanowania jego mienia, co stanowi nieuzasadnioną sankcję ekonomiczną.;

- art. 2, art. 7, art. 61 ust. 1 i 2, art. 109 ust. 1, art. 113, art. 119 i art. 120 Konstytucji poprzez ustanowienie prawa niespełniającego wymogów zgodności z Konstytucją oraz standardów gwarantowanych Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie wysokości emerytury na zasadach obowiązujących do dnia 30 września 2017 r., tj. w kwocie 11.505,41 złotych brutto miesięcznie od 1 maja 2018 r. wraz z odsetkami ustawowymi oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony przedstawił okresy i stanowiska, w których pełnił służbę na rzecz MSW. Następnie wskazał, że na mocy decyzji z dnia 3 lipca 2017 r. wysokość jego świadczenia została zmniejszona z kwoty 11.512,92 złotych brutto do kwoty 2.069,00 złotych na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji

Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2018 r., poz. 132 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”. W jego ocenie przy wydawaniu zaskarżonej decyzji

w wysłudze nie uwzględniono okresu jego służby od 2 maja 1985 r. do 31 lipca 1990 r., co spowodowało zastosowanie przelicznika 0% i ponownie obniżono wysokość emerytury do kwoty 2.130,68 złotych brutto miesięcznie począwszy od 1 maja 2018 r. Ubezpieczony podniósł, że doliczenie okresu zatrudnienia po zwolnieniu ze służby po pozytywnym rozpoznaniu jego wniosku z dnia 22 marca 2018 r. nie ma żadnego znaczenia, ponieważ organ rentowy arbitralnie obniżył wysokość świadczenia do miesięcznej kwoty przeciętnej emerytury wypłaconej z Funduszu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Odwołujący uznał, że nie nabył swoich praw niesłusznie lub niegodziwie, ponieważ wykonywał obowiązki w sposób zgodny z prawem, nie był karany ani nie otrzymał żadnych dodatkowych przywilejów sprzecznych z obowiązującym prawem. W jego ocenie zastosowany mechanizm zbiorowej odpowiedzialności, zgodnie z którym wszystkim funkcjonariuszom zatrudnionym w instytucjach i formacjach wymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej drastycznie obniża się dotychczas pobierane świadczenia emerytalne, powoduje zastosowanie wobec niego represji bez wykazania winy indywidualnej (odwołanie z dnia 2 maja 2018 r., k. 3-12 a. s.).

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od odwołującego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy uznał, że zaskarżona przez odwołującego decyzja nie dotyczy okresu jego służby na rzecz totalitarnego państwa, bowiem obejmowała w rozstrzygnięciu ograniczenie wysokości emerytury do kwoty 1.598,01 złotych brutto miesięcznie z uwzględnieniem kwoty potrąceń. Powołując się na poglądy orzecznictwa organ rentowy wskazał, że niedopuszczalne jest dochodzenie przed sądem prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego niebędącego przedmiotem zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie z dnia 19 września 2018 r., k. 15-17 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

P. B. zatrudniony był w okresie od 1 marca 1983 r. do 22 kwietnia 1985 r. w Fabryce (...) na stanowisku elektronika. W dniu 28 lutego 1985 r. złożył podanie o przyjęcie do służby w Milicji Obywatelskiej. Ubezpieczony rozpoczął pełnienie służby w dniu 2 maja 1985 r. w Biurze R. M., który zajmował się nasłuchem radiowym służb wywiadowczych obcych państw, na stanowisku referenta wydziału II. Następnie był zatrudniony jako starszy referent od 29 stycznia 1988 r. W dalszej kolejności w okresie od 27 stycznia 1989 r. do 31 lipca 1990 r. pracował na stanowisku starszego referenta wydziału II biura „A MSW. Wówczas odwołujący prowadził nasłuch pasm fal krótkich. Do jego obowiązków należało poszukiwanie w paśmie radiowym transmisji prowadzonych przez służby innych państw w celu ochrony radio wywiadowczej państwa. Świadczone przez niego czynności miały charakter techniczny, ponieważ obsługiwał wyłącznie urządzenia radiowe. W opinii przełożonych był osobą zdyscyplinowaną, sumienną i samodzielną. Do swoich obowiązków podchodził z pełnym zaangażowaniem i poczuciem odpowiedzialności. Ubezpieczony został zwolniony ze służby wskutek rozwiązania Służby Bezpieczeństwa. Po zakończeniu pracy na rzecz MSW odwołujący był zatrudniony do 2 lipca

1997 r. w Biurze Szyfrów Urzędu Ochrony Państwa a następnie do 28 czerwca 2002 r. w Biurze (...) Urzędu Ochrony Państwa. Odwołujący świadczył te same czynności, jak w okresie służby na rzecz MSW. W ostatnim etapie swoje zatrudnienia ubezpieczony od 29 czerwca 2002 r. do 24 lutego 2011 r. świadczył czynności w Departamencie (...) Łączności i (...). Po zakończeniu okresu PRL P. B. był wielokrotnie nagradzany przez państwo za swoje zasługi (podanie z dnia 28 lutego 1985 r., świadectwo pracy z dnia 22 kwietnia 1985 r., opinie służbowe z dnia 12 marca 1986 r., 6 maja 1987 r. i 29 marca 1988 r., ocena kwalifikacji zawodowych, przebieg służby - akta IPN oraz zeznania odwołującego, k. 137-138 a. s.).

P. B. był uprawniony do emerytury policyjnej w kwocie 11.512,92 złotych brutto miesięcznie po dokonaniu jej waloryzacji w dniu 1 marca 2017 r. W wyniku zmian przepisów wprowadzonych przez ustawodawcę organ emerytalno-rentowy na podstawie art. 15c w związku

z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej ponownie ustalił wysokość emerytury policyjnej ubezpieczonego od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2.069,00 złotych, zaś po waloryzacji w dniu 1 marca 2018 r. na kwotę 2.130,68 złotych. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał przedmiotową decyzję w oparciu o notatkę Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, który stwierdził na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, że odwołujący w okresie od 11 maja 1985 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa (okoliczności bezsporne).

Ubezpieczony w dniu 22 marca 2018 r. złożył wniosek do Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o doliczenie do wysługi emerytalnej okresu zatrudnienia po zwolnieniu ze służby. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 27 marca 2018 r., nr: (...), zgodnie z którą ponownie ustalił od dnia 1 marca 2018 r. wysokość emerytury na kwotę 1.337,91 złotych w związku z doliczeniem do wysługi emerytalnej okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (decyzja z dnia 27 marca 2018 r., akta MSW).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego, aktach IPN oraz w oparciu o zeznania odwołującego. Z dokumentów zebranych w toku postępowania wynikało na jakich stanowiskach odwołujący wykonywał swoją pracę podczas pełnienia służby w MSW. Dodatkowo na ich podstawie można było ustalić, że ubezpieczony świadczył jedynie techniczne czynności związane z obsługiwaniem urządzeń radiowych. Powyższe korelowało wprost z zeznaniami ubezpieczonego złożonymi na rozprawie, a które nie były zakwestionowane przez pełnomocnika organu emerytalno-rentowego. W związku z tym Sąd pominął wniosek dowodowy organu rentowego złożony w piśmie procesowym z dnia 12 października 2020 r. o dopuszczenie dowodu z pisemnych wyjaśnień wystawcy informacji o przebiegu służby odwołującego na okoliczność wskazania gdzie i na jakim stanowisku pełnił on służbę w okresie od 11 maja 1985 r. do 31 lipca 1990 r. z odniesieniem się do art. 13b ustawy zaopatrzeniowej oraz na podstawie jakiej dokumentacji uznano ją za służbę na rzecz totalitarnego państwa, a także do wskazania, czy wystawca informacji potwierdza jej prawidłowość w odniesieniu do przebiegu służby w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20. Obszerny materiał dowodowy, w tym w szczególności akta IPN i korelujące z ich treścią zeznania odwołującego dały jasny obraz charakteru czynności, które świadczył w spornym czasie. Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, że ustalony stan faktyczny jest wystarczający do wydania orzeczenia kończącego sprawę.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie P. B. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca 2018 r., nr: (...), jako zasadne, zasługuje na uwzględnienie.

Ubezpieczony w treści swojego odwołania żądał przywrócenia wypłaty emerytury przez Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w dotychczasowej wysokości. Powołując się na naruszenie konstytucyjnych przepisów wskazał, że organ emerytalno-rentowy nie miał prawa obniżyć mu emerytury. Natomiast organ stanął na stanowisku, że ubezpieczony dochodził prawa nieobjętego przedmiotem zaskarżonej decyzji. Jednocześnie w toku postępowania podniósł, że wpływ na zmniejszenie świadczenia miała treść notatki sporządzonej przez IPN, na podstawie której uznano, iż ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Po pierwsze, Sąd zważył, że wbrew stanowisku organu emerytalno-rentowego, należy wskazać, że ubezpieczony składając odwołanie podnosił argumenty, które odnosiły się wprost do rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonej decyzji. Wstępnie organ emerytalno-rentowy na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej ponownie ustalił wysokość emerytury ubezpieczonego począwszy od dnia 1 października 2017 r. Co prawda P. B. złożył wniosek o uwzględnienie nowego stażu pracy, który wpłynął na podwyższenie wysokości jego świadczenia, które uprzednio uległo obniżeniu, jednak jego kwota została ponownie wyliczona w oparciu o art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej. Mając powyższe na uwadze ubezpieczonemu przysługiwało

odwołanie nie tylko od ewentualnego nieuwzględnienia okresów do wyliczenia emerytury, o które wnosił, ale i również od sposobu dokonanych obliczeń świadczenia. Niewątpliwie żądanie zawarte w odwołaniu odnosiło się do błędnego – w ocenie ubezpieczonego - zastosowania przepisów prawa materialnego, w oparciu o które wydano zaskarżoną decyzję. Oznacza to, że jego roszczenie w zakresie obliczenia emerytury na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie, w miejsce zastosowanego art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, było w ocenie Sądu uprawnione mając na uwadze kontekst rozpatrywanej sprawy.

Przechodząc do rozważań dotyczących zasadności wydanej decyzji przez organ emerytalno-rentowy wypada na wstępie zaznaczyć, że już raz zakład dokonał obniżenia emerytury na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 24, poz. 145), ponieważ wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. został zmniejszony z poziomu 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby a przy tym jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 tej ustawy, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość zaś emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to, że obniżenie świadczeń stawia ją w pozycji mniej korzystnej w porównaniu z funkcjonariuszy, którzy po raz pierwszy podjęli służbę po 1990 r., chociaż pełnili oni takie same obowiązki i spoczywała na nich taka sama odpowiedzialność za powierzone zadania. Nadto, regulacja przyjęta ustawą z 2016 r., wprowadzająca wskaźnik w wysokości 0,0% stanowi naruszenie istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, albowiem w sposób arbitralny obniża wysokość świadczeń części funkcjonariuszy.

Sąd zważył, że w uzasadnieniu do projektu ustawa miała na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę. W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (...), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy w Warszawie wystosował zapytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie

w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji

przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być jednak nieproporcjonalne.

W kontekście zaś rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy uznał, że podlegając tylko Konstytucji i ustawom, ma możliwość odmowy zastosowania ustawy sprzecznej z Konstytucją w konkretnej sprawie. Skoro bowiem sędzia podlega zarówno Konstytucji, jak i ustawom, to w razie sprzeczności między przepisami tych aktów prawnych powinien on stosować akt wyższej rangi, czyli Konstytucję. Stanowi ona w art. 8 ust. 1, że jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Podzielić też należy stanowisko, że odmowa zastosowania ustawy przez sąd nie narusza konstytucyjnych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego albowiem przedmiotem orzekania sądu jest indywidualny stosunek poddany jego osądowi, a Trybunał orzeka o prawie (orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia: 21 czerwca 2011 r., sygn. akt I OSK 2102/10, 3 grudnia 2009 r. sygn. akt I OSK 1957/08, 17 listopada 2010 r., sygn. akt I OSK 107/10, 6 listopada 2014 r., sygn. akt I OSK 251/14 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia: 26 maja 1998 r., sygn. akt III SW 1/98, 7 kwietnia 1998 r., sygn. akt I PKN 90/98, 26 września 2000 r., sygn. akt III CKN 1089/00, 4 lipca 2001 r., sygn. akt III ZP 12/01, 29 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/00 oraz z 21 października 2003 r., sygn. akt SNO 59/03). Sąd dokonuje oceny zgodności przepisu ustawy z Konstytucją w ramach ustalenia, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego. Sąd jest obowiązany do takiej oceny, bowiem uchylenie się od niej może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnie z prawem obowiązującym. Sąd dokonując oceny konstytucyjności przepisu ustawy nie wkracza w kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Odmowa zastosowania przez Sąd przepisu ustawy nie może opierać się na przypuszczeniach co do jego niekonstytucyjności, lecz musi być rezultatem starannej i przemyślanej wykładni prowadzącej do wniosku, że konkretny przepis jest niezgodny z określonym i wyraźnie wskazanym przepisem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/2000). Zatem Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że sądy powszechne są uprawnione do badania zgodności stosowanych przepisów ustawowych z Konstytucją.

W odniesieniu do zarzutów naruszenia przepisów zawartych w odwołaniu Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zastosowanie norm wynikających z art. 15c i 2a ustawy zaopatrzeniowej w przypadku odwołującego narusza konstytucyjne zasady ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, zaufania obywatela do państwa i tworzonych przez nie prawa, prawa do ochrony dobrego imienia oraz zabezpieczenia społecznego. Wnioski te skutkowały odmową zastosowania wobec odwołującego przepisów sprzecznych z powołanymi normami Konstytucji RP. W związku z tym należało zmienić zaskarżoną decyzję poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury obliczonych z pominięciem ww. przepisów ustawy zaopatrzeniowej. Sąd zważył, że na dokonane rozstrzygnięcie w rozpatrywanej sprawie fundamentalne znaczenie miały ustalenia faktyczne dokonane w toku procesu, a dotyczące czynności świadczonych przez odwołującego w trakcie pełnienia służby na rzecz MSW.

Przy badaniu prawidłowości wydanej decyzji przez organ emerytalno-rentowy należało mieć na uwadze zakres obowiązków, który wykonywał ubezpieczony w okresie od 2 maja 1985 r. do 31 lipca 1990 r. Przez cały okres zatrudnienia ubezpieczony zajmował się nasłuchem radiowym służb wywiadowczych obcych państw. Tym samym jego zadania ograniczały się do ochrony wywiadowczej państwa. Ich rodzaj decydował o uznaniu, że rzeczywiście nie wykonywał on czynności na rzecz totalitarnego państwa. Sam fakt zatrudnienia w MSW wskazuje jedynie na tyle, że odwołujący pełnił służbę w okresie, kiedy panował w kraju ustrój totalitarny. Samo stwierdzenie tej okoliczności nie może eliminować jego z grona osób, które pobierały świadczenie w wysokości przed wejściem w życie art. 15c ustawy zaopatrzeniowej. W ocenie Sądu działania odwołującego nie miały bezpośredni wpływ na ograniczenie swobód i praw obywateli. Dopiero odmienne ustalenie dawałoby prawo do zastosowania w/w przepisu, a co za tym idzie dokonania ponownego zmniejszenia wysokości jego świadczenia. Pismo sporządzone przez Instytut Pamięci Narodowej nie dostarcza takich informacji. IPN ogólnikowo wskazał, że odwołujący w spornym czasie był zatrudniony w MSW. Tymczasem Sąd nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy była ona realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego

wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, co też zostało potwierdzone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11).

W toku procesu Sąd doszedł do przekonania, że organ emerytalno-rentowy nie wykazał, aby czynności świadczone przez ubezpieczonego na rzecz MSW rzeczywiście wypełniały definicję służby na rzecz totalitarnego państwa. W tym względzie wymaga podkreślenia, że na stronach postępowania ciąży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń poprzez prezentowanie materiału dowodowego na ich poparcie zgodnie z zasadą kontradyktoryjności obowiązującą w procesie cywilnym. W myśl art. 232 k.p.c strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zgodnie z przepisami art. 6 k.c. i 232 k.p.c. strony są obowiązane powoływać dowody na potwierdzenie faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd jedynie

w wyjątkowych przypadkach może dopuścić dowód niewskazany przez powoda lub pozwanego. Przepis art. 6 k.c., ustanawiający regułę rozkładu ciężaru dowodu, pozwala sądowi rozstrzygnąć sprawę w razie braku podstaw do stwierdzenia, czy istotny dla rozstrzygnięcia sprawy fakt miał miejsce. Sąd orzeka wówczas na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodziła skutki prawne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r., sygn. akt V CSK 486/18). Zasada kontradyktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń obowiązuje również w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. akt I UK 151/08).

Zgromadzony w sprawie materiał dostarczył dowodów, zgodnie z którymi ubezpieczony był osobą odpowiedzialną w komórce MSW za obsługiwanie urządzeń, które były wykorzystywane do ochrony radio wywiadowczej państwa. Oznacza to, że P. B. w żaden sposób pośredni czy bezpośredni nie ograniczał swobód obywatelskich innych osób. Co więcej, wymaga podkreślenia, że jego stanowisko pracy nie było decyzyjne, a co za tym idzie ubezpieczony nie podejmował żadnych decyzji ani nie brał udziału w represjach nakładanych przez ówczesny aparat państwowy.

Sąd zważył, że przy tak ustalonym stanie faktycznym organ rentowy nie miał podstaw do ponownego zmniejszenia wysokości emerytury odwołującego. Przeprowadzone postępowanie dowodowe zmierzało do zmiany zaskarżonej decyzji poprzez dokonanie przeliczenia wysokości świadczenia na podstawie uwzględnionego dodatkowego stażu pracy odwołującego z pominięciem art. 15c w związku z art. 32 ustawy zaopatrzeniowej.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jak w sentencji wyroku.